

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**з теми ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ СЛОВЕСНОСТІ**

Виконав: здобувач вищої освіти
освітньої програми «Початкова освіта»
спеціальності 013 Початкова освіта
заочної форми здобуття вищої освіти
Сорокін Валентин Миколайович

Керівник: Гудима Н.В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти

Рецензент: Горбатюк О.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
1.1. Сутність поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» та його розуміння у Новій українській школі.....	8
1.2. Психолого-педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів.....	13
1.3. Онлайн-інструменти для навчання та викладання мовно-літературної освітньої галузі.....	16
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДРУГОКЛАСНИКІВ	
2.1. Стан досліджуваної проблеми у галузі початкової освіти.....	31
2.2. Дослідно-експериментальна робота з формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 2 класу на уроках словесності.....	36
2.3. Динаміка розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів.....	49
2.4. Методичні рекомендації щодо формування ІК-компетентності учнів 2 класу засобами ІКТ на уроках словесності.....	50
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

ВСТУП

Інтенсивний розвиток технологій трансформує всі аспекти життєдіяльності, створюючи цифрове суспільство, де ключовими є навички ефективного пошуку, обробки та застосування інформації у мережевому просторі. Цей контекст вимагає фундаментального переосмислення освітньої парадигми через постійну модернізацію та впровадження освітніх інновацій (ІКТ, хмарні технології, гаджети).

Незважаючи на високу залученість учнів до цифрового середовища та їхню активну участь у неформальних інтернет-спільнотах (що часто перевершує ефективність формального навчання), їхні персональні цифрові навички недостатньо інтегровані в шкільний процес.

У зв'язку з цим, актуалізується проблема системного формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК), яка слугує інструментом подолання зазначеного дидактичного бар'єру. Результативність сучасної освіти напряму пов'язана з реалізацією компетентнісного підходу. ІКК, визначена Законом України «Про освіту» як динамічний комплекс особистісних якостей та навичок, а також закріплена у Державному стандарті початкової освіти як ключова компетентність, що охоплює цифрову грамотність та етичне використання засобів ІКТ, є пріоритетом для реформування вітчизняної освітньої системи.

Проблема інтеграції засобів інформаційно-комунікаційної технології (ІКТ) в освітній процес активно досліджується зарубіжними та вітчизняними науковцями.

Зокрема, серед ключових напрямів вивчення виділяються:

- Теоретико-методологічні основи застосування ІКТ: Ці засади розкривають такі українські дослідники, як Р. Гуревич, В. Биков, О. Овчарук, а також низка іноземних науковців, серед яких Р. Кухлен, Дж. Фрайлон та Дж. Ейнлі.

- Розвиток та оцінювання ІК-компетентності учнів: Цю проблематику вивчають зарубіжні фахівці, як-от Й. ван Браак, Дж. Елен, А. Сіннаєві, Дж. Коларіут та Дж. Тондеур.

- Навички роботи з інформацією в мережі: Досліджується формування в учнів умінь знаходити та критично оцінювати інформацію (зокрема, роботи Т. Бунаерта і Е. Ветенбурга).

- Досвід застосування Інтернету: Аналізується позитивний та негативний вплив використання мережі школярами (дослідження П. Валкенбурга і К. Соестерса).

Попри значну увагу до цієї теми, питання теорії та практики, умови розвитку, а також критерії оцінювання ІК-компетентності саме молодших школярів потребують більш детального і систематичного вивчення.

Додатково, актуальність дослідження посилюється тим фактом, що, згідно зі спостереженнями за освітнім процесом, матеріальне і методичне забезпечення початкової школи залишається недостатнім для ефективного та системного впровадження засобів ІКТ, особливо на уроках словесності.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці (моделюванні) ефективної системи роботи для цілеспрямованого формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) молодших школярів засобами інноваційних технологій на уроках словесності.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Уточнити сутність та зміст поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність» (ІКК) на основі аналізу науково-педагогічної та методичної літератури.

2. Установити психолого-педагогічні умови, які сприяють ефективному формуванню ІКК у сучасній початковій школі.

3. Систематизувати та описати ключові онлайн-інструменти для формування ІКК, а також розкрити специфіку їхнього використання на уроках словесності.

4. Проаналізувати фактичний стан уявлень і готовності вчителів початкових класів щодо формування ІКК молодших школярів та застосування інноваційних засобів навчання.

5. Обґрунтувати, створити та провести експериментальну перевірку дієвості розробленої системи роботи з формування ІКК, зокрема, на прикладі учнів других класів (в умовах НУШ).

Об'єктом дослідження виступає процес набуття (формування) інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів під час вивчення змісту мовно-літературної освітньої галузі.

Предметом дослідження є методична система (технологія, модель) формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) молодших школярів, що реалізується через використання інноваційних засобів навчання на уроках словесності (мовно-літературної освітньої галузі).

Ми висуваємо припущення, що процес формування інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів на уроках словесності може бути суттєво ефективнішим (результативнішим) за умови дотримання таких критичних умов:

- Забезпечення поетапної роботи із цілеспрямованого розвитку всіх структурних компонентів ІКК.

- Обов'язкове урахування методологічних та змістових особливостей україномовної освіти, визначених концепцією Нової української школи (НУШ).

- Регулярне та систематичне застосування спеціально відібраних онлайн-інструментів (цифрових засобів) у процесі підготовки та безпосереднього проведення уроків мовно-літературної освітньої галузі.

Для досягнення поставленої мети та перевірки гіпотези було застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів:

1. Теоретичні методи: Вивчення та узагальнення нормативних документів, наукових джерел та психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми; Систематизація існуючого теоретичного та практичного матеріалу; моделювання системи роботи з формування ІКК.

2. Емпіричні методи та експеримент: проведення констатувального (зріз), формувального (впровадження системи) та контрольного (оцінка ефективності) етапів дослідження; анкетування (вчителів/учнів), бесіди, спостереження за навчальною діяльністю та вивчення шкільної документації.

3. Методи математичної статистики: застосування статистичних методів для кількісного аналізу та інтерпретації результатів експерименту (підтвердження достовірності отриманих даних).

Експериментальна база дослідження: Експериментальне дослідження проводилось на базі Хотинської ЗОШ I-III ступенів 1 Чернівецької області.

Апробація роботи. Положення і результати дослідження представлено на низці міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях; експериментальному дослідженні на базі закладу освіти та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2024-2025 н.р. і 2025-2026 н.р.).

Опубліковано наукову розвідку «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності другокласників на уроках словесності онлайн-інструментами навчання» у збірнику наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету К-ПНУ (Випуск XXI. 2025. С. 203-207).

Новизна дослідження полягає у наступних результатах:

- Теоретичне обґрунтування та розробка системи роботи для формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) молодших школярів у межах мовно-літературної освітньої галузі.

- Системне і комплексне використання онлайн-інструментів (цифрових засобів) у зазначеній методичній системі.

- Виявлення та аналіз типових перешкод (бар'єрів), що ускладнюють ефективно впровадження онлайн-інструментів у освітній процес початкової школи.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що його теоретичні положення та практичні розробки (зокрема, розроблена система роботи та методичні рекомендації) можуть бути безпосередньо використані:

- Для планування та реалізації освітнього процесу, спрямованого на формування ІКК, на уроках словесності (мовно-літературної галузі) у 2 класі Нової української школи.

- Для підвищення кваліфікації вчителів початкових класів та розробки навчальних матеріалів.

Структура наукової роботи зумовлена поставленою метою і завданнями дослідження та складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 60 джерел. Загальний обсяг роботи – 63 сторінки, обсяг основного тексту – 63 сторінки.

ВИСНОВКИ

Аналіз психолого-педагогічної літератури довів, що інформаційно-комунікаційна компетентність є інтегративною здатністю особистості, що ґрунтується на цифровій грамотності. Ця компетентність забезпечує можливість безпечно та ефективно працювати з інформацією, що включає її доступ, оцінювання та застосування у навчальній і життєвій практиці, використовуючи при цьому сучасні цифрові інструменти та медіа-ресурси (як індивідуально, так і колективно).

Визначено, що метою сучасної початкової освіти є наскрізне формування основних компонентів ІКК, оскільки вона є ключовою компетентністю. Впровадження ІКК в освітній процес має здійснюватися під час вивчення усіх навчальних предметів та освітніх галузей, забезпечуючи учням необхідні навички для роботи з інформацією, отриманою як із навчальних джерел, так і з навколишнього світу.

Проведене дослідження дозволило виділити і обґрунтувати структуру ІКК, яка характеризується наявністю відповідних функцій та включає такі ключові компоненти: мотиваційний; техніко-технологічний; інформаційно-дослідницький; діяльнісно-рефлексивний.

Формування ІК-компетентності є складним, багатоетапним процесом, що охоплює пізнавальну, практичну та контрольну-рефлексивну діяльність. Він вимагає поетапного навчання, узгодженості дій вчителя й учня, а також оптимального вибору форм, методів, засобів і видів навчальної діяльності.

Отже, ІКК визначена як фундаментальна навичка епохи, її формування має бути системним і структурно організованим процесом у початковій школі.

На основі виділених структурних компонентів ІКК (мотиваційний, техніко-технологічний, інформаційно-дослідницький, діяльнісно-рефлексивний) нами було обґрунтовано три ключові етапи її формування:

1. Мотиваційно-пізнавальний (відповідає мотиваційному компоненту): передбачає ознайомлення учнів із готовими медіапродуктами для активізації пізнавального інтересу та стимулювання до отримання нових знань.

2. Теоретико-практичний (відповідає техніко-технологічному та інформаційно-дослідницькому компонентам): спрямований на ознайомлення з різноманітними джерелами інформації та онлайн-інструментами, а також формування практичних умінь і навичок роботи з цими інструментами.

3. Рефлексивно-творчий (відповідає діяльнісно-рефлексивному компоненту): фокусується на закріпленні набутих навичок, передбачає аналіз робіт однолітків (peer review) та порівняння їх зі своєю, що сприяє формуванню адекватної самооцінки та прагнення до самовдосконалення.

Для ефективного формування ІКК молодших школярів на уроках словесності були визначені та враховані відповідні психолого-педагогічні умови:

- Забезпечення адаптації системи роботи до вікових особливостей учнів.
- Системне впровадження роботи відповідно до окреслених етапів та компонентів ІКК.
- Систематичне застосування онлайн-інструментарію задля ефективного опанування рідною мовою.

На основі опрацьованої літератури та визначених умов була розроблена та структурована лінгводидактична модель формування ІКК учнів 2-го класу на уроках словесності. Кожен етап цієї моделі був підпорядкований конкретному компоненту ІК-компетентності, що чітко визначало зміст роботи, очікувані результати (відповідно до Державного стандарту початкової освіти) та співвідносний онлайн-інструментарій.

Розроблена лінгводидактична модель була успішно впроваджена та перевірена під час педагогічного експерименту.

Результати констатувального та контрольного етапів експериментальної роботи, отримані на основі розроблених показників, критеріїв та діагностичного інструментарію, засвідчили позитивну динаміку: загальний рівень сформованості ІКК в учнів 2-А класу підвищився на 15% з урахуванням усіх рівнів. Це підтверджує ефективність запропонованої лінгводидактичної моделі та системи роботи.

Узагальнення результатів проведеного педагогічного експерименту підтвердило ефективність розробленої системи роботи, спрямованої на

формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) молодших школярів.

Встановлено, що впровадження цієї системи не лише сприяє підвищенню рівня ІКК, але й комплексно розвиває в учнів ключові навички, зокрема:

- Конструкторські та технічні здібності.
- Уміння чітко формулювати думки, порівнювати, узагальнювати й аналізувати інформацію.
- Здатність робити висновки та концентрувати увагу на виконанні поставлених завдань.

Отримані позитивні результати та статистично значуща динаміка сформованості ІКК (підвищення на 15%) засвідчують вірогідність висунутої гіпотези, підтверджують досягнення поставленої мети дослідження та виконання усіх визначених завдань.

Отже, розроблена лінгводидактична модель та методика формування ІКК на уроках словесності визнаються обґрунтованими та дієвими.

Ураховуючи необхідність забезпечення безперервності освітнього процесу згідно з вимогами Нової української школи, перспективою даного дослідження визначено:

- Розроблення теоретико-методологічних аспектів проблеми формування ІКК молодших школярів за допомогою онлайн-інструментарію.
- Вивчення питання наступності формування ІКК на етапі переходу учнів із початкової до середньої ланки освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.П. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2019. 96 с.
2. Аудіоказки українською мовою [Електронний ресурс]. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.ascrossgames.dianassong>
3. Балакаюча абетка [Електронний ресурс]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ch8WbaSoBKs&feature=youtu.be>
4. Беженар Г., Волинко О. Нові інформаційні технології у навчальному процесі сучасної школи // Директор школи. 2005. № 37 (373). С. 14.
5. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті // Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58.
6. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсінг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ // Інформаційні технології в освіті. 2011. Вип. 10. С. 8-23 [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2011_10
7. Бондар С. П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти [Текст] // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 20 : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 232 с. С. 10–23. [Електронний ресурс]. URL: http://lib.iitta.gov.ua/106698/1/2012_Drg_S17_V20_BSP.pdf
8. Будник О.Б. Підготовка вчителя до розвитку цифрової грамотності учнів Нової української школи // Освітні обрії. 2020. № 1(50). С. 140-145.
9. Будник О. Формування цифрової компетентності майбутнього педагога-дослідника // Цифрова освіта : збірник наукових праць / за ред. І. Цепенди та О. Будник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 269-273.

10. Буквограйка – вчимо українські літери та звуки граючись! [Електронний ресурс]. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.glowberry.AzbukaUAFree&hl=ru>.
Вчимо і граємо. Українська мова – словник та ігри [Електронний ресурс]. URL: https://play.google.com/store/apps/details?id=free.langame_ua.rivex

11. Гудима Н.В. Інноваційні технології навчання української мови та читання : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2024. 248 с.

12. Гудима Н.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій на уроках мовно-літературної освітньої галузі // Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в Новій українській школі: оновлення філософії освіти : монографія ; за заг. Ред. Н.В. Бахмат, Н.В. Мелекесцевої, Н.В. Гудими. Київ : Міленіум, 2024. С. 197-228.

13. Гудима Н., Мелекесцева Н. Формування інформаційно-цифрової компетентності молодших школярів на уроках мовно-літературної галузі засобами онлайн-інструментарію навчання // Acta Paedagogica Volynienses. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. Вип. 2. С. 61-71.

14. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник ; за ред. Гуревича Р.С. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.

15. Гущина Н.І. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 112 с.

16. Дегтярьова Г.А. Формування ІКТ-компетентності вчителів-філологів у системі неперервної освіти спеціаліста [Електронний ресурс]. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11degsue.pdf>.

17. Державний стандарт початкової освіти (затверджений 21.02.2018р. постановою №87 Кабінету Міністрів України) [Електронний ресурс]. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a8/de2/5e1/5a8de25e1504c877583228.doc>

18. Дубровська Л.О., Дешко О.О. Проблема готовності вчителів початкових класів до запровадження ідей реформи нової української школи // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2018. №3. С. 23- 27.

19. Інноваційні освітні технології в Новій українській школі: монографія / за ред. проф. О.Б. Будник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 100 с.

20. Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: проблеми і орієнтири: колект.монографія /за заг.ред. М. Г. Іванчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 352 с.

21. Єрмаков І.Г. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: науково-методичний посібник. Запоріжжя: ЦентрІон, 2005. 640 с.

22. Закон України «Про освіту» 2017 року [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214519>

23. Качак Т.Б. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх учителів у процесі літературної освіти // Електронний збірник наукових праць ЗОШПО. 2022. № 5 (52). URL: https://www.zoippo.zp.ua/pages/publications/el_gurnal/pages/vip52.html

24. Качак Т.Б. Цифрові інструменти літературної освіти майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання // Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Вип. 86 (6). С. 144-169. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4079>

25. Качак Т.Б. Цифрові інструменти літературної освіти в початковій школі: підручник для здобувачів вищої освіти. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2024. 196 с.

26. Кивлюк О.П. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в систем навчальних дисциплін початкової школи // Початкова школа. 2004. № 4. С. 33–42.

27. Кивлюк О.П. Формування елементів компютерної грамотності молодших школярів: дис... канд. наук: 13.00.09; Чернігівський держ. педагогічний ун-т ім. Т.Г. Шевченка. Чернігів, 2007. С. 176-198.

28. Кірик М.Ю., Данилова Л.І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Львів : Світ, 2019. 136 с.

29. Креолізовані тексти: нестандартний підхід до вивчення літератури. Вебінар [Електронний ресурс]. URL: <https://naurok.com.ua/post/kreolizovani-teksti-nestandartniy-pidhid-do-vivchennya-literaturi>

30. Миронова О. І. Формування інформаційної компетентності студентів як умова ефективного здійснення інформаційної діяльності // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. № 17 (204). С. 165-175.

31. Мишеняткова абетка [Електронний ресурс]. URL: <https://www.mousealphabet.com/ua/>.

32. Мелекесцева Н., Гудима Н. Формування навичок медіаграмотності здобувачів початкової освіти на уроках мовно-літературної галузі під час роботи з медіатекстами // Acta Paedagogica Volynienses. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. Вип. 3. С. 61-71. URL:<http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/704/649>

33. Мелекесцева Н., Гудима Н., Ковальчук О., Марценюк І. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до створення електронного портфоліо як інструмента рефлексії й узагальнення професійних досягнень // Acta Paedagogica Volynienses. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. № 4. С. 60-67.

34. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Олена Антонова. Київ: Генеза, 2019. 96 с.

35. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

36. Нова школа. Українська мова 1 клас [Електронний ресурс]. URL: <https://video.novashkola.ua/1-klas/ukrayinska-mova-1-klas/>.

37. Овчарук О.В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2013. № 7. С. 3-6.

38. Онопченко Г.В. Онлайн-тестування як компонент системи виявлення обдарованості у дітей. [Електронний ресурс]. URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2016/12/05.pdf>.

39. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи [Електронний ресурс]. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf>.

40. Павлик О., Соколова Н. Практика використання онлайнзастосунків на уроках української мови в початковій школі // Proceedings of I International Scientific and Practical Conference "Scientific progress: innovations, achievements and prospects» (Munich, 9-11 October 2022). MDPC Publishing, Munich, Germany, 2022. С. 247–249.

41. Петричко І. Методичний супровід учителя Нової української школи. Початкова школа. 2020. № 9. С. 45-46.

42. Раков С. А. Проблеми інформатичної освіти в Україні // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2010. № 2.

43. Ростовцев С.С. Доповнена реальність. [Електронний ресурс]. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/1_2019/16.pf.

44. Савченко О. Вивчення особистості молодшого школяра як передумова успішної організації його навчальної діяльності // Початкова школа. 2012. № 3. С. 1–6.

45. Співаковський О.В., Петухова Л.Є., Коткова В.В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки Початкова освіта. Херсон: ХДУ, 2011.

46. Стеценко А.А. Використання ІКТ в навчально-виховному процесі. [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/user/id21482>.

47. Суржук Т.Б., Ткачук О.С. Інтеграція в навчанні української мови та читання учнів початкової школи. URL : <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v34/52.pdf>

48. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна (цикл I: 1-2 клас; цикл II: 3-4 класи) [Електронний ресурс]. URL: <http://sokyryany.osv.org.ua/programi-13-23-01-23-01-2019/>.

49. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко (1-2 класи: затверджена від 08.10.2019р. №1272 Наказом Міністерства освіти і науки України, 3-4 класи: затверджена від 08.10.2019р. №1273 Наказом Міністерства освіти і науки України) [Електронний ресурс]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna_serednya/programy_1-4klas/2019/11/1-2_dodatki.pdf
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>.

50. Федорчук В.В. Сучасні технології навчання у підготовці педагогів : навчально-методичний посібник / автор-упорядник В.В. Федорчук. Кам'янець-Подільський, 2021. 69 с. URL : <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/5872/Fedorchuk-V.V.-Suchasni-tekhnohii-navchannia-u-pidhotovtsi-pedahohiv-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

51. Хома О.М. Інтегрований підхід у навчанні української мови та читання в початковій школі // Інноваційна педагогіка. Вип. 43. Т.2. 2022. С. 33-36.

52. Хоминець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Ужгород, 2018. 344 с.

53. Читайлик – вчимося читати по складах [Електронний ресурс]. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=ua.iread.android&hl=uk>.

54. Янкович О.І., Кузьма І.І. Освітні технології у початковій школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.

55. Boonaert T., Vettenburg N. (2011) Young people's internet use: Divided or diversified? *Childhood* 18(1): 54-66.

56. Fraillon J., Schulz W., & Ainley J. (2013). International Computer and Information Literacy Study: Assessment framework. [Electronic resource]//Amsterdam: IEA. Mode of access: <http://www.iea.nl/?id=303>.

57. Kuhlen R. Change of Paradigm in Knowledge Management - Framework for the Collaborative Production and Exchange of Knowledge // Knowledge Management: An asset for libraries and librarians. Collected papers from LIS professionals / Edited by Hans-Christoph Hobohm. München: K. G. Saur, 2003. P. 1-21. (IFLA Publications).

58. Ogara S.O. Investigating factors affecting social presence and user satisfaction with mobile instant messaging [Электронный ресурс] / S.O.Ogara, C. E. Koh, V. R. Prybutok. 2014. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S074756321400197>.

59. Tondeur J., Aesaert K., Pynoo B., van Braak J., Fraeyman N., Erstad O. Developing a validated instrument to measure preservice teachers' ICT competencies: meeting the demands of the 21st century. British Journal of Educational Technology, 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/288073546_Developing_a_validated_instrument_to_measure_preservice_teachers%27_ICT_competencies_Meeting_the_demands_of_the_21st_century (accessed 25 April 2017).

60. Valkenburg P., Soeters K., (2001) Children's Positive and Negative Experiences With the Internet: An Exploratory Survey. Communication Research/ 28(5): 652-675.